

Filipendula vulgaris Moench (Knolspirea) toch wild op de Veluwe

André Hertog (*De Lijsterbes* 76, 6942 TN Didam)

Midden op het meest westelijk gelegen heideterrein van de Veluwe ligt, voor zover bekend, de enige groeiplaats van Knolspirea in Nederland. De bewuste plek ligt vlak bij een leemputje. Het overgrote deel van de populatie groeit in een kuiltje van ongeveer 30 cm diepte. Deze gaten zijn vrijwel zeker ontstaan door kleinschalige leemwinning.

De omringende vegetatie wordt gedomineerd door Gewoon struisgras (*Agrostis capillaris*). Ook Borstelgras (*Nardus stricta*) is bedekkend aanwezig. Andere ter plekke frequent voorkomende soorten zijn: Fijn schapengras (*Festuca filiformis*), Pilzegge (*Carex pilulifera*), Grasklokje (*Campanula rotundifolia*), Hondsviooltje (*Viola canina*), Tormentil (*Potentilla erecta*), Geel walstro (*Galium verum*), Tandjesgras (*Danthonia decumbens*), Gewone hoornbloem (*Cerastium fontanum* subsp.) *vulgare*, Stekelbrem (*Genista anglica*) en natuurlijk Struikhei (*Calluna vulgaris*). In 1994 vond ik in de directe omgeving één exemplaar Heidekartelblad (*Pedicularis sylvatica*).

Knolspirea was in Nederland tot dusver uitsluitend bekend van enige zoombe-groeiingen uit het rivierenlandschap.¹ In het buitenland groeit de soort veelal in onbemeste graslanden met een wisselende waterstand, op lemige of kalkhoudende bodem.² De hier beschreven vegetatie sluit daar mijns inziens redelijk goed bij aan, zeker ook wat betreft het wisselende waterpeil. Na een flinke regenbui staan de planten in het kuiltje nog geruime tijd plasdras.³

Deze vindplaats, die sinds 1978 bekend is, werd in 1984 door A. van Dusschoten gemeld bij het Rijksherbarium. In eerste instantie werd ze als niet-natuurlijk beoordeeld. De soort zou misschien met leem, waarmee het pad was opgehoogd, zijn meegekomen.⁴ Dit lijkt mij zonder meer niet realistisch. Heidepaden worden door betreding in stand gehouden en nimmer opgehoogd. De hoofd-(fiets)paden worden veelal verhard met steenslag, schelpen of asfalt. Men zal in geen geval leem toepassen omdat dit de begaanbaarheid juist zou verslechteren. Dit betekent dat er geen materiaal is aangevoerd waarmee Knolspirea kan zijn meegekomen en dat de vindplaats natuurlijk is. In termen van de Rode Lijst is dit een zeer sterk bedreigde soort (cat. 1) en geen uitgestorven soort (cat. 0).⁵

In 1993 is het nabij gelegen leemputje opgeschoond en vervolgens afgerasterd. De groeiplaats van Knolspirea kwam toen binnen het raster te liggen. Sindsdien is de plek, mede door het gebrek aan betreding, enigszins verruigd. De oprukkende braamstruiken zijn onlangs door de beheerder gemaaid.³

Ondanks de relatief hoge recreatiedruk ter plaatse houdt Knolspirea al 20 jaar stand. De planten maken een vitale indruk en produceren jaarlijks enkele tientallen bloeistengels. Er zijn zelfs zaailingen aanwezig.

1. V. Westhoff, P.A. Bakker, C.G. van Leeuwen & E.E. van der Voo, 1971. Wilde planten 2: 230, 232. 's-Graveland.
2. E.J. Weeda, 1987. Nederlandse Oecologische Flora 2: 61. Amsterdam.
3. Mondelinge mededeling Aart van Dusschoten.
4. Th.A. Hattink, 1980. In: J. Mennema, A.J. Quené-Boterenbrood & C.L. Plate (red.), Atlas van de Nederlandse Flora 1: 114. Amsterdam.
5. E.J. Weeda, R. van der Meijden & P.A. Bakker, 1990. FLORON-Rode Lijst 1990. Gorteria 16: 2-26.